

Annotation. In the floor is studied experience of functioning of insurance markets of Poland and Russia in the conditions of crisis. Antikrizovi measures and programs of these countries and certain ways of their introduction are investigational in domestic practice.

Key words: insurance market, foreign experience, crisis, antikrizovi measures.

УДК 657.412

В.З. Семанюк, к.е.н., доцент,

Тернопільський національний економічний університет, м. Тернопіль

КОНЦЕПЦІЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ОБЛІКУ

Порушено проблему інтелектуалізації системи обліку, що полягає в усуненні його консервативності та невідповідності розвитку економічної науки. Практична цінність розробки інтелектуальної системи обліку визначається її можливостями генерувати інформаційні ресурси на запит менеджменту різних ієрархічних рівнів, для кожного з яких потрібна оригінальна інформація.

Ключові слова: облік, інформація, інформаційне суспільства, якість інформації, інтелектуалізація обліку.

Постановка проблеми. В умовах становлення постіндустріального суспільства одним з головних джерел розвитку стає теоретичне знання, а це означає що конкурентних переваг досягне той, хто зуміє передбачити тенденції економічних процесів і використовувати їх. Лише стратегічна ініціатива та володіння інформацією дають можливість всі події повертати в потрібне русло, адже в інформаційному суспільстві основними факторами розвитку є інформація та знання (ідея). Завдання обліку в таких умовах не накопичення і зберігання інформації, а створення інформаційного ресурсу та управління інформаційними потоками, що спонукає облікову систему, як мову бізнесу, до подальшого вдосконалення і закономірної еволюції. Виникає потреба у формуванні облікової системи нового (вищого) рівня, оскільки модель традиційного обліку не пристосована до інформаційної економіки та економіки знань.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми розвитку та перспективи удосконалення облікової системи розглядалися багатьма вченими, серед яких Ф.Бутинець, Б.Валуєв, С.Голов, М. Друри, А.Дайле, А.Кармінський, Я.Крупка, Є.Мних, Л.Нападовська, С. Ніколаєва, В.Палий, С.Пушкар, Б.Райан, Я.Соколов, К.Уорд, М.Чумаченко та багато інших. Проблему створення інтелектуальної системи

обліку в Україні вперше порушив професор М.С.Пушкар в монографії «Створення інтелектуальної системи обліку» [1] та низці наукових публікацій [2, 3], а також займалися вивченням окремих аспектів інтелектуалізації М.Чумаченко [4], Р.Мачуга [5], З.Гуцайлук [6, 7], І.Яремко [8], Р.Романів [9] та інші. Однак кількість вітчизняних розробок щодо теоретичного обґрунтування, визначення завдань та принципів, методів та інструментів інтелектуальної системи обліку залишається надто малою. В основному вчені зосереджувалися на проблемних аспектах обліку інтелектуального капіталу та інтелектуального потенціалу, не розглядаючи облікову систему в цілому як інтелектуальну.

Метою дослідження є доведення необхідності створення і використання інтелектуальних систем обліку та визначення перспективних напрямів досліджень в даній сфері.

Виклад основного матеріалу. В процесі господарської діяльності виникає необхідність прийняття управлінських рішень пов'язаних з функціонуванням підприємства чи його розвитком, що спонукає до створення такої системи обліку і звітності, яка дозволить отримувати необхідну інформацію про діяльність підприємства у фінансових та натуральних вимірниках, для прийняття стратегічних рішень, визначеної ефективності підприємства, окремих його підрозділів та навіть процесів чи операцій. В процесі розвитку (еволюції) система обліку пройшла етап формування управлінського обліку, контролінгу, стратегічного обліку тощо. Індустріальна епоха суспільного розвитку змінилася постіндустріальною, в умовах останньої дістали розвиток сучасні концепції обліку, а саме: стратегічна, соціальна, етична, справедливої вартості, інституційна, ринково-орієнтованої звітності тощо.

Концепція інтелектуальної системи обліку, об'єднує в собі всі ці концепції і базується, в першу чергу, на побажаннях менеджменту. Саме система менеджментувизначає, яка інформація потрібна для аналізу та прийняття рішень. З огляду на сферу діяльності тої чи іншої ланки менеджменту, інтелектуальна система обліку, без- значних навантажень представить інформацію та показники, на запит.

Якщо увага керівника спрямована на показники збуту, його зацікавлять рентабельність, термін обороту товару, період перебування товару на шляху до реалізації, строки перебування на складах, накладні витрати, пов'язані з переміщенням товару і т.п.; якщо фінанси - дані про фінансові потоки, розмір виплати на запозичені ресурси, платіжні характеристики контрагентів, собівартість товарів та послуг, фінансовий результат. Практично всі показники (фінансові, збутові, виробничі) можна

змодельовати в повному циклі діяльності підприємства і зрозуміти, на яких етапах виробнича ефективність висока, а які процеси потребують удосконалення.

Інтелектуальні методи обробки інформації є інструментом за допомогою якого приймаються як тактичні так і стратегічні рішення, формуються тисячі фінансових і не фінансових показників, що дозволяють діагностувати роботу підприємства в цілому та окремих його підрозділів чи процесів з періодичністю, достатньою для прийняття управлінських рішень та коригування, якщо є сигнали про наявність проблем.

Керівнику потрібен облік, який дозволяє керувати підприємством. На основі традиційного фінансового обліку та різношерстих аналітичних програм і систем бюджетування необхідно сконструювати систему обліку, яка формуватиме збалансовану систему показників і дасть можливість планувати і контролювати результати діяльності підприємства і ступінь досягнення стратегічних цілей.

Концепція інтелектуальної системи обліку передбачає, що правила обліку встановлюються компанією в межах законодавчих актів та стандартів обліку. Проте, керівництво фірми має визначити такі важливі аспекти при побудові облікової системи що собою має являти результат, які дані для цього потрібні, хто відповідає за своєчасне внесення даних в базу, як дані будуть інтерпретуватися та опрацьовуватися, як контролювати та автоматизувати процес.

Для створення інтелектуальної системи обліку необхідно визначити фінансову структуру підприємства шляхом виділення центрів фінансової відповідальності, розробити склад, зміст та форми управлінської звітності, визначити методи управлінського обліку витрат і калькулювання собівартості продукції, розробити управлінський план рахунків і порядок відображення типових господарських операцій, сформувані внутрішні положення та інструкції які регламентують ведення обліку, провести відповідні організаційні зміни на підприємстві.

Оскільки менеджмент виступає замовником обліку то має повне право вимагати будь-які форми звітності, що містять необхідну для прийняття рішень інформацію та дозволяють вирішувати повсякденні та стратегічні проблеми. Для досягнення необхідного результату щодо достатності та повноти звітності необхідно визначити, які дані повинні потрапляти в базу даних і де на підприємстві (чи за межами) їх можна отримати. Необхідно також визначити, як інтерпретувати ці дані, які інструменти та коефіцієнти використовувати, як їх трактувати.

Дані повинні бути внесені в базу тим, хто з ними працює, але лише один раз, без дублювання. Для уникнення помилок та дублювань перевіряють правильність вне-

сення даних в систему, найчастіше через «правило другого ключа» - інтерпретація одних показників повинна підтверджуватися іншими. Перевірка інформації повинна відбуватися на кожному етапі роботи з системою, від введення даних до отримання складних аналітичних показників. Обов'язковою також є регламентація доступу до інформації та її відповідність паперовому чи іншому первинному носію.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Інформаційне суспільство ставить нові вимоги до обліку, які спонукають формувати таку систему, яка забезпечувала, з певним рівнем інтелектуальності, інформаційні потреби користувачів. Щоб зрозуміти рівень інтелектуальності системи обліку, необхідно визначити цілі, які поставлені перед підприємством і завдання, які потрібно вирішити.

Основними особливостями інтелектуальної системи обліку в сучасному суспільстві є те, що облікова система повинна бути спроектована конкретно для кожного підприємства; повинна бути гнучкою і при необхідності, легко адаптуватися до нових процесів, які виникають в процесі господарської діяльності; повинна формувати як натуральні і фінансові, так і прогностичні показники. При належному впровадженні інтелектуальної системи обліку всі принципи обліку зрозумілі співробітникам і керівникам структурних підрозділів, а проміжна внутрішня звітність використовується ними для більш ефективного вирішення управлінських завдань різних рівнів.

Список використаних джерел

1. Пушкар М.С. Створення інтелектуальної системи обліку: монографія / М.С. Пушкар. - Т.: Карт-бланш, 2007. - 152 с.
2. Пушкар М. Сутність інтелектуалізації облікової системи та структура інформаційних ресурсів підприємства / М.С.Пушкар // Вісник ТНЕУ. - 2008. - № 2.- С. 160-168.
3. Пушкар М.С. Інтелектуалізація системи обліку / М.С.Пушкар // Збірник наукових праць: науковий вісник Ужгородського університету [Спецвипуск 22.] Серія Економіка. Частина- Ужгород: УНУ. - С. 56-57.
4. Чумаченко М.Г., Пушкар М.С. Ідеальна система обліку : монографія - Тернопіль.: ТНЕУ, 2011.-304 с.
5. Мачуга Р.І. Інформаційна система бухгалтерського обліку в управлінні підприємствами харчової промисловості: автореф. дис.на здобуття наук. Ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.09 / Р.І. Мачуга. - Тернопіль, 2009. - 20 с.

6. Гуцайлюк, З. Прогнозний (стратегічний) облік і сучасні проблеми розвитку теорії бухгалтерського обліку / З. Гуцайлюк // Бухгалтерський облік і аудит : Науково-практичний журнал. - 2006. - №2. - С. 14-19;
7. Гуцайлюк, З. Економічні ризики в інформаційній системі бухгалтерського обліку / Зіновій Гуцайлюк // Бухгалтерський облік і аудит: Науково-практичний журнал. - 2010. - № 7. - С. 8-13
8. Яремко І.Й. Інтелектуально-інформаційний потенціал як фактор виробництва і капітал: проблематика облікової системи в постіндустріальній економіці / І.Й. Яремко // Актуальні проблеми економіки. - 2004. - N12. - С. 165-174.
9. Формування та функціонування системи управлінського обліку на промислових підприємствах (на прикладі підприємств лакофарбової промисловості України): Автореф. дис... жанд. екон. наук: 08.06.04 / Р.В. Романів; Терноп. акад. нар. госп-ва. - Т., 2000. - 20 с.

***Annotation.** We examine the problem of accounting intellectualization which consists of eliminating the problem of accounting conservatism and its disparity of économie science. The practical value of the intellectual development of accounting Systems is ability to generate management information on request different hierarchical levels; each of this requires the original information.*

***Key words:** account, information, informative societies, quality of information, intelektualizaciya of account.*

УДК 658.14.17

І.П. Хомин, к. е. н., старший викладач; З.І. Кривий, викладач,
Тернопільський національний економічний університет

ФІНАНСОВО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ЦІН НА АГРАРНУ ПРОДУКЦІЮ

У статті аналізуються підходи відомих вчених до формування цін на сільсько-господарську продукцію та викладається авторське обґрунтування ціноутворення в аграрному секторі економіки.

Ключові слова: аграрний сектор, формування цін, фінансово-методологічні аспекти.